

ارزیابی نقش چرخه عمر شرکت در بهینه سازی مدل محافظه کاری بال و شیواکومار (۲۰۰۵)

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۴/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۸/۱۲

■ رضا گلستانی^۱

■ سیدحسین نسل موسوی^۲

■ محمدمهدی عباسیان فریدونی^۳

چکیده:

هدف اصلی این پژوهش ارزیابی نقش چرخه عمر شرکت در بهینه سازی اندازه گیری محافظه کاری بر اساس مدل محافظه کاری شرطی بال و شیواکومار (۲۰۰۵) می باشد. پژوهش حاضر یک پژوهش تحلیلی-همبستگی بوده و جامعه آماری پژوهش، متشکل از کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶ که شامل نمونه ای تصادفی متشکل از ۱۹۸۰ مشاهده شرکت-سال که با استفاده از متغیرهای مدل دیکنسون (۲۰۱۱) به مراحل سه گانه چرخه عمر تقسیم شده است. جهت آزمون فرضیه ها از تکنیک رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. ابتدا با وارد کردن متغیر چرخه عمر به مدل اندازه گیری محافظه کاری شرطی بال-شیواکومار، مدل تعدیل شده حاصل گردید و سپس ضریب تعیین مدل اصلی برآورد و با نتایج ضریب تعیین به دست آمده از مدل تعدیل شده مقایسه گردید و با استفاده از آزمون Z^* معنی داری تفاوت ضریب تعیین مدل تست شد. نتایج آزمون نشان می دهد که مقدار ضرایب تعیین در مدل تعدیل شده بال-شیواکومار، نسبت به مدل اصلی افزایش معناداری دارد. بنابراین وارد کردن چرخه عمر به مدل مورد نظر، باعث افزایش قدرت پیش بینی مدل شده است.

واژه های کلیدی: چرخه عمر شرکت، مدیریت سود، محافظه کاری، مدل محافظه کاری.

۱. دانشجوی دکتری گروه حسابداری، واحد قائم شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم شهر، ایران

۲. استاد یار گروه حسابداری، واحد قائم شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم شهر، ایران (نویسنده مسئول)، ایمیل: nseyedhossein2@yahoo.com

۳. استاد یار گروه حسابداری، واحد قائم شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم شهر، ایران

۱- مقدمه

بر اساس دیدگاه اقتصادی با فرض منطقی بودن رفتار افراد، فرض بر این است که همه افراد در وهله‌ی اول به دنبال حداکثر کردن منافع خویش هستند، مدیران نیز از این قاعده مستثنی نمی‌باشند. مدیران علاقمندند در راستای حداکثر کردن منافع شخصی، رفاه اجتماعی و تثبیت موقعیت شغلی خود، تصویر مطلوبی از وضعیت مالی واحد تجاری به سهامداران و سایر افراد ذی نفع ارائه نمایند و به این ترتیب با شکل گرفتن تئوری عدم تقارن اطلاعاتی، موضوع تضاد منافع به وجود آمد. واتس^۱ (۲۰۰۳) اعتقاد دارد، محافظه کاری حسابداری، مکانیسم موثری برای رفع تضاد منافع در قراردادهای بدهی است. به عقیده او محافظه کار حسابداری به واسطه کم نمای سود و دارایی‌ها، موجب محدود شدن تقسیم سود می‌شود.

محافظه کاری یکی از میثاق‌های حسابداری است که از دیرباز مورد توجه تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری قرار گرفته است. محافظه کاری به معنای عدم تقارن در برخورد با ویژگی قابلیت تأیید درآمدها و هزینه‌ها (یا سودها و زیان‌ها) به منظور شناسایی در متن صورت‌های مالی یا افساء در یادداشت‌های همراه است باسو^۲ (۱۹۹۷). تضاد منافع میان مدیران و سرمایه‌گذاران موجب شده است که مدیران از برتری اطلاعات خود برای انتقال ثروت از سرمایه‌گذاران به سمت خودشان استفاده نمایند (لافوند و واتس^۳، ۲۰۰۳). بدین ترتیب و با توجه به تئوری نمایندگی به نظر می‌رسد وجود ساز و کار کنترلی و یا نظارتی کافی برای محافظت از سهامداران در مقابل تضاد منافع لازم باشد (ملکی و همکاران، ۱۳۹۸).

پس از بحران‌های اخیر که برای حرفه حسابداری به وجود آمد، کیفیت سود مورد تردید قرار گرفت و موضوع سنجش کیفیت سود از اهمیت بیشتری برای سرمایه‌گذاران به منظور اتخاذ تصمیمات مطلوب اقتصادی، برخوردار گردید و همچنین سرمایه‌گذاران سودی را با کیفیت می‌دانند که بر اساس دیدگاهی محافظه کارانه و با احتیاط، محاسبه و گزارش شده باشد (بنی مهد و همکاران، ۱۳۹۵).

از طرفی طبق نظریه چرخه عمر شرکت، شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی نیز همچون تمامی موجودات زنده که متولد می‌شوند و رشد می‌کنند و می‌میرند دارای منحنی عمر یا چرخه عمر هستند (آدیزس، ۱۹۹۸ و حسن و همکاران، ۲۰۱۵). بنابراین فرض می‌شود که مؤسسات و شرکت‌ها نیز با توجه به هر مرحله‌ای از حیات اقتصادی خود، سیاست و خط‌مشی مشخصی را دنبال می‌کنند و این سیاست به گونه‌ای است که اطلاعات را در حسابداری شرکت‌ها منعکس می‌نماید (زو، ۲۰۰۷).

بر اساس تئوری رقابتی و تئوری علامت دهی، شرکت‌ها طی مراحل مختلف چرخه عمرشان دارای ویژگی‌ها و شرایط متفاوتی هستند که ممکن است بر نحوه گزارشگری مالی آن‌ها اثر گذار باشد. فروش و درآمدهای شرکت در مراحل رشد و افول نوسان زیادی داشته و احتمال شکست

1. Watts

2. basu

3. Watts & Lafond

شرکت در مراحل ابتدایی و انتهایی چرخه عمر بالاست در حالی که محیط باثبات در مرحله بلوغ منجر به نتایج مالی باثباتی می‌شود که از نتایج سال قبل انحراف زیادی نخواهد داشت (محمد مرادی و هدی اسکندری، ۱۳۹۳).

طبق یافته‌های شپیپر و وینسنت^۱ (۲۰۰۳) یکی از معیارهای ارزیابی کیفیت سود، محافظه کاری است. لذا اندازه‌گیری محافظه کاری از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد. محاسبه کیفیت سود و محافظه کاری در ظاهر موضوعی ساده به نظر می‌رسد ولی در عمل محاسبه آن بسیار دشوار، پیچیده و وقت‌گیر است. دلیل آن نیز این است که سود از عناصر مهمی همچون درآمد یا فروش، بهای تمام‌شده، سایر درآمدها و هزینه‌های عملیاتی و غیرعملیاتی تشکیل گردیده که محاسبه هر یک از آن‌ها نیز می‌تواند در طی دوره مالی، تحت تأثیر روش‌های گوناگون حسابداری، برآوردها، تخمین‌ها، قضاوت‌های متنوع و یا حتی تصمیمات عملیاتی از جمله به تعویق انداختن برخی هزینه‌ها نظیر هزینه‌های تبلیغاتی، کاهش بودجه پژوهش و توسعه و یا تأخیر یا تعجیل در ثبت درآمدها و هزینه‌ها قرار گیرد. نکته مهم‌تر اینکه مدل‌ها و رویکردهای متفاوتی نیز برای محاسبه محافظه کاری وجود دارد که هر یک می‌تواند به نتایج گوناگونی منجر گردد و بعضی از این مدل‌ها نیز به دلیل کمبود منابع اطلاعاتی، قابلیت پیاده‌سازی در بازار اقتصادی ایران را ندارند. (دستگیر محسن و غنی‌زاده بهرام، ۱۳۹۲)

در ایران تحقیقات زیادی در خصوص محافظه کاری شده است، اکثریت به اهمیت استفاده مناسب محافظه کاری پرداخته و آنرا یکی از راهکارهای مقابله با رفتارهای فرصت طلبانه مدیران و سهامداران عمده شرکت معرفی نموده‌اند. نتایج تحقیق صورت گرفته توسط اسلامی بیدگلی و همکاران (۱۳۹۰) که بر روی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران انجام شده، حاکی از ارتباط معنی‌دار مستقیم بین محافظه کاری و بحران مالی بوده است. وجود مدل‌های اندازه‌گیری محافظه کاری با کارایی بالاتر، موجب میشود پیش‌بینی دقیق تری از بروز بحران‌های مالی و همچنین اندازه‌گیری کیفیت سود را در کشورمان داشته باشیم. لزوم مدلی با قدرت اندازه‌گیری دقیق تر که قابلیت اجرا در محیط اقتصادی و مالی ایران را نیز داشته باشد ضروری به نظر رسید.

با توجه به مراتب بالا به نظر رسید وجود مدل اندازه‌گیری محافظه کاری با درجه مطلوبیت بالاتر، بتواند بخشی از مشکلات مطروحه را مرتفع نموده و کمکی به اندازه‌گیری بهتر کیفیت سود نماید و از طرفی اندازه‌گیری دقیق تر محافظه کاری، کمک شایانی به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و ذینفعان خواهد داشت. لذا بهبود مدل‌های اندازه‌گیری محافظه کاری، از اهمیت بالایی برخوردار بوده و همچنین ضروری به نظر می‌رسد. به کارگیری مدل محافظه کاری بال و شیواکومار (۲۰۰۵) به دلیل عدم اتکا به شاخص‌های بازار، در کشورهای در حال توسعه مانند ایران نسبت به مدل باسو مناسب تر به نظر می‌رسد (بنی مهد و همکاران، ۱۳۹۵). همچنین نتایج حاصل از پژوهش محقق بر روی سه مدل محافظه کاری شرطی؛ خان و واتس، دیچف تانگ و بال و شیواکومار موید برتری مدل بال و شیواکومار می‌باشد که بصورت مقاله‌ای مجزا ارائه خواهد

1. Schipper and vincent

گردید. بنابراین این سؤال به ذهن متبادر می‌گردد که آیا مدل تعدیل شده، قدرت بیشتری برای پیش‌بینی محافظه کاری، نسبت به مدل اصلی خود دارد؟ یا به عبارت دیگر آیا وارد کردن متغیر چرخه عمر باعث بهبود مدل اندازه‌گیری شرطی بال و شیواکومار می‌شود؟
 به دلیل اینکه نتایج حاصل از پژوهش می‌تواند در فرآیند تصمیم‌گیری مورد استفاده قرار گیرد این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی بوده و از لحاظ ماهیت توصیفی - همبستگی می‌باشد. همچنین هدف کلی این پژوهش ارزیابی نقش چرخه عمر شرکت در افزایش دقت اندازه‌گیری مدل اندازه‌گیری محافظه کاری شرطی بال و شیواکومار می‌باشد.

۲- مبانی نظری

با شکل‌گیری رابطه نمایندگی، تضاد منافع بین مدیران و سهامداران ایجاد شد، بدان معنا که ممکن است مدیران دست به رفتارهای فرصت طلبانه بزنند و تصمیماتی اتخاذ نمایند که در جهت منافع آنها و عکس منافع سهامداران باشد (مهرانی و همکاران، ۱۳۸۹). یکی از مشکلات نمایندگی، وجود تضاد منافع بین مدیران و مالکان و سایر ذینفعان می‌باشد و محصول تضاد منافع، تئوری عدم تقارن اطلاعاتی می‌باشد بطوری که؛ مدیران بر تمام فعالیت‌های شرکت و درآمدهای حاصل تسلط پیدا کردند، ولی سهامداران که حضور روزانه در فعالیت‌های شرکت نداشتند قادر به دستیابی به اطلاعات مانند مدیران نبودند و عدم تقارن اطلاعاتی ایجاد شد (کولینان و همکاران، ۲۰۱۲). مدیران احتمالاً به اطلاعات بیشتری نسبت به سهامداران از جمله جریان وجه نقد آتی دسترسی دارند که می‌توانند برای افزایش درآمد فعلی خویش از آن بهره مند شوند. محافظه کاری حسابداری نقش مهمی در جلوگیری ارائه پاداش بیش از حد به مدیران دارد (کولین و همکاران، ۲۰۱۹).

نتایج پژوهش‌های انجام شده در حوزه محافظه کاری حسابداری، نشان می‌دهند که محافظه کاری حسابداری به واسطه الزام در شناخت زودتر هزینه‌ها و شناخت دیرتر درآمدها، موجب کم‌نمایی سود می‌شود. شواهد این پژوهش‌ها نشان می‌دهند در شرکت‌هایی که محافظه کاری حسابداری بالاست تضاد منافع میان سهامداران و اعتباردهندگان نیز کمتر است (رحمانی و صدیقی ۱۳۹۲، واتس، ۲۰۰۳، احمد و همکاران، ۲۰۰۲ و بردفورد و همکاران، ۲۰۱۳).

تئوری چرخه عمر شرکت موید وجود مراحل مختلف چرخه عمر در شرکت است. هلفات و پیتراف (۲۰۰۳) توضیح می‌دهند که مجموعه منابع و ظرفیت‌های شرکت در طی زمان تغییر می‌یابد و همین تغییرات منجر به شکل گرفتن مراحل مختلف چرخه عمر شرکت می‌شود (فصیح رامندی، ابراهیم و رضازاده، جواد ۱۳۹۵).

با عنایت به پژوهش‌های صورت پذیرفته توسط محققان از قبیل مهدوی و کنعانی (۱۳۹۶)، ناطقیان و بحری ثالث (۱۳۹۵)، کارگر درونکلا و داداشی (۱۳۹۵)، علیزاده و صالحی (۱۳۹۴)، لاحقی و زوار رضایی (۱۳۹۴)، دیکنسون (۲۰۱۱)، آسنا و نورمن (۲۰۱۴) ارتباط بین چرخه عمر شرکت با محافظه کاری غیر قابل انکار می‌باشد، لذا به نظر میرسد اضافه نمودن متغیر چرخه عمر

در مدل محافظه کاری شرطی بال و شیوا کومار باعث افزایش دقت اندازه‌گیری مدل گردد، لذا فرضیه تحقیق به شرح زیر تدوین شد:

"لحاظ کردن چرخه عمر شرکت، باعث افزایش دقت اندازه‌گیری محافظه کاری شرطی در مدل اندازه‌گیری محافظه کاری بال و شیواکومار (۲۰۰۵) می‌شود."

۱-۲- مفهوم محافظه کاری

محافظه کاری به طور سنتی با ضرب‌المثل «هیچ سودی شناسایی نکنید، اما همه‌ی زیان‌ها را شناسایی کنید» بیان شده است (رضازاده و آزاد، ۱۳۸۲). علی‌رغم فقدان تعریف جامع‌ای از محافظه کاری در ادبیات حسابداری، دو ویژگی مهم محافظه کاری مورد بررسی قرار گرفته است. نخست، وجود جانب‌داری در ارایه‌ی کمتر از واقع ارزش دفتری نسبت به ارزش بازار آن که توسط اهلسون^۱ (۱۹۹۵) عنوان شده است. دوم، تمایل به تسریع در شناسایی زیان‌ها و به تعویق انداختن شناسایی سودها که توسط باسو (۱۹۹۷) بیان شده است. واتس (۲۰۰۳)، بیان کرد که محافظه کاری تأییدپذیری متفاوت مورد نیاز برای شناسایی سودها در مقابل زیان‌ها می‌باشد. به طور کلی، هدف محافظه کاری جلوگیری از تصمیم‌گیری‌های نادرست از سوی سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی است. از دیدگاه تئوری نمایندگی که حقوق و مزایای مدیران را به سود گزارش شده مرتبط می‌داند، مدیران انگیزه‌های قوی برای پنهان کردن اخبار بدی که موجب کم شدن سود می‌شوند، دارند. بنابراین، می‌توان محافظه کاری را سازوکاری برای کنترل انگیزه‌های مدیران به‌منظور گزینش بیش از واقع سود تلقی کرد (شوروزی و خاندوزی، ۱۳۸۷). با وجود انتقادهایی که بر محافظه کاری شده است، محافظه کاری در حسابداری برای قرن‌ها دوام پیدا کرده است و به‌نظر می‌رسد در ۳۰ سال گذشته نیز افزایش پیدا کرده است (واتس، ۲۰۰۳). محافظه کاری در گزارشگری مالی مزایایی دارد که شاید از دیدگاه منتقدان پنهان مانده است، این مزایا را می‌توان در قسمت بعدی (دیدگاه‌های محافظه کاری) خلاصه کرد (به نقل از شماخی و زاهدی ۱۳۹۳)

۲-۲- دیدگاه‌های محافظه کاری

سوال اساسی در رابطه با محافظه کاری این است که دلیل به‌کارگیری محافظه کاری چیست؟ و چه مزایایی برای شرکت‌ها دارد؟ اندیشمندان حسابداری اغلب پاسخ سوالات ذکر شده را در قالب دیدگاه بیان کردند. در ادامه به بیان این دیدگاه‌ها پرداخته می‌شود:

- قراردادهای بین شرکت و اشخاصی مانند مدیران و همچنین قراردادهایی که بین شرکت و طرف‌های خارج از شرکت وجود دارد (دیدگاه قراردادی محافظه کاری)؛
- دیدگاه دعاوی حقوقی (دیدگاه حداقل سازی تعهدات سازمان)؛
- دیدگاه تقاضای منظم محافظه کاری؛

- ارتباط بین سود گزارش شده و مالیات (دیدگاه مالیات محافظه کاری)؛
  - ارتباط بین سود گزارش شده و هزینه‌های سیاسی (دیدگاه هزینه‌های سیاسی و محافظه کاری)؛
  - ارتباط بین رقابت در بازار و میزان اطلاعات گزارش شده (دیدگاه رقابت در بازار).
- واتس (۲۰۰۳)، ریشه حسابداری محافظه کارانه در گزارشگری مالی را دلایل اقتصادی می‌داند و چهار دیدگاه اول را عامل اتخاذ رویکرد محافظه کارانه می‌داند. از نظر واتس (۲۰۰۳)، دیدگاه قراردادی سابقه طولانی در حسابداری دارد و قدمت آن از دیگر دیدگاه‌ها بیشتر است. در حالی که دیدگاه دعاوی حقوقی از سال ۱۹۶۰ میلادی و به دنبال افزایش دعاوی حقوقی سهامداران در آمریکا بوجود آمده است. دیدگاه مالیاتی از سال ۱۹۰۹ به دنبال تلاش‌هایی که واحدهای اقتصادی برای کمتر نشان دادن مالیات در آمریکا انجام می‌دادند ارایه شد و دیدگاه تقاضای منظم محافظه کاری به دنبال الزامات کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا در سال‌های ۱۹۳۳ و ۱۹۳۴ برای گزارشگری مالی به وجود آمد (فولاد و همکاران، ۱۳۹۱).

۳-۲- انواع محافظه کاری

در تحقیقات اخیر، محافظه کاری را به دو نوع تقسیم کرده‌اند؛ نوع اول، محافظه کاری پیش رویدادی است که محافظه کاری مستقل از اخبار است و محافظه کاری نامشروط نیز نامیده می‌شود. این نوع محافظه کاری بیشتر بر روی ترانزنامه اثرگذار بوده و از بکارگیری آن دسته از استانداردهای حسابداری ناشی می‌شود که سود را مستقل از اخبار اقتصادی جاری، کاهش می‌دهند. برای مثال، شناسایی بدون درنگ مخارج تحقیق و توسعه به‌عنوان هزینه، حتی در صورتی که جریان‌های نقدی مورد انتظار آن‌ها مثبت باشد، از این نوع است. نمونه دیگر مربوط به نحوه مستهلک کردن دارایی‌ها می‌باشد. ایسه^۱ (۲۰۰۲)، بیان می‌کند که شتاب استهلاک دفتری دارایی‌ها بیشتر از شتاب استهلاک اقتصادی آن‌ها است (به نقل از شماخی و زاهدی ۱۳۹۳).

نوع دیگری از محافظه کاری، محافظه کاری پس رویدادی است که محافظه کاری وابسته به اخبار، محافظه کاری مشروط و عدم تقارن زمانی سود نیز خوانده می‌شود. این نوع محافظه کاری بیشتر بر روی صورت سود و زیان اثرگذار است. بر اساس این نوع محافظه کاری در اثر اخبار ناخوشایند ارزش دفتری دارایی‌ها کاهش پیدا می‌کند در حالی برای افزایش ارزش دارایی‌ها به اخبار خوشایندی با قابلیت تأیید بسیار بیشتر نیاز است. تعریف ارایه شده توسط باسو (۱۹۹۷) که محافظه کاری را به‌عنوان تأییدپذیری متفاوت برای شناسایی درآمدها و هزینه‌ها در نظر می‌گیرد، بیانگر محافظه کاری مشروط است (فروغی و میرزایی، ۱۳۹۱).

۴-۲- تئوری چرخه عمر شرکت

آدیزس (۱۹۹۸) بیان می‌کند که همه موجودات زنده از جمله نباتات، جانوران و انسان‌ها

همگی از منحنی عمر یا چرخه عمر پیروی می‌کنند. این گونه موجودات متولد می‌شوند، رشد می‌کنند، به پیری می‌رسند و در نهایت می‌میرند. این سیستم‌های زنده در هر مرحله از چرخه عمر خود دارای الگوهای رفتاری خاص به منظور چیرگی بر مسائل آن دوره و مشکلات مربوط به انتقال از دوره‌ای به دوره دیگر هستند. تئوری چرخه عمر شرکت چنین فرض می‌کند که شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی، همچون تمامی موجودات زنده که متولد می‌شوند، رشد می‌کنند و می‌میرند، دارای منحنی عمر یا چرخه عمر هستند (کرمی و عمرانی، ۱۳۸۹).

در خصوص تأثیر چرخه عمر بر گزارشگری و اطلاعات شرکت‌ها دو دیدگاه مخالف وجود دارد. دیدگاه رقابتی بیان می‌دارد که شرکت‌های در مرحله رشد برای حذف ریسک از دست دادن مزیت رقابتی شان، تمایل به گزارش اطلاعات با کیفیت پایین دارند و پس از تکمیل بسیاری از پروژه‌هایشان و ورود به مرحله بلوغ، آن‌ها کیفیت اطلاعاتشان را افزایش می‌دهند (پیوتروسکی ۲۰۰۳ و لئوز، ۲۰۰۴)؛ بنابراین با توجه به دیدگاه رقابتی، شرکت‌ها در مرحله رشد برای اینکه بتوانند در بازار رقابت کنند، کیفیت گزارش‌های مالی و کیفیت سود گزارش شده را پایین می‌آورند و سود خود را با محافظه کاری کمتری گزارش می‌کنند و پس از وارد شدن به مرحله بلوغ و ثبات، کیفیت گزارش‌ها را افزایش می‌دهند و رویه‌های محافظه کارانه تری را در پیش می‌گیرند. با این حال، دیدگاه رقیب یا علامت دهی معتقد است که شرکت‌های در مرحله رشد تمایل دارند تا از طریق اطلاعات باکیفیت خود، فرصت‌های رشد و عملکرد آینده مطلوب خود را نشان دهند و این امر، سبب افزایش کیفیت اطلاعاتشان می‌گردد (پیوتروسکی، ۲۰۰۳ و لئوز ۲۰۰۴).

بیکسیا (۲۰۰۷) یکی از ویژگی‌های اقتصادی شرکت‌ها را چرخه عمر آن‌ها می‌داند. طبق تئوری چرخه عمر، شرکت‌ها در مراحل چرخه عمر از نظر مالی و اقتصادی دارای نمودگرها و رفتارهای خاصی هستند، بدین معنی که ویژگی‌های مالی و اقتصادی یک شرکت تحت تأثیر مرحله‌ای از چرخه عمر است که شرکت در آن قرار دارد (کرمی و عمرانی، ۱۳۸۹).

۲-۴-۱- نحوه طبقه‌بندی شرکت‌ها به مراحل چرخه عمر

تاکنون برای تعیین چرخه عمر شرکت مدل‌های مختلفی ارائه شده است. مدل‌های مطرح در تعیین چرخه عمر شرکت عبارتند از:

- مدل آنتونی و رامش (۱۹۹۲)؛
- روش‌شناسی پارک و چن (۲۰۰۶)؛
- مدل دیکنسون (۲۰۱۱).

۲-۴-۲- ویژگی‌های مالی واحدهای تجاری در مراحل مختلف چرخه عمر شرکت

واحدهای تجاری با توجه به هر مرحله از حیات اقتصادی خود سیاست و خط‌مشی مشخصی را دنبال می‌کنند. این سیاست‌ها به گونه‌ای در اطلاعات حسابداری شرکت‌ها منعکس می‌شود. در حوزه حسابداری برخی از محققان به بررسی تأثیر چرخه عمر شرکت بر اطلاعات حسابداری پرداخته‌اند. (آنتونی و رامش، ۱۹۹۲؛ سوجیانیس، ۱۹۹۶؛ بلسک، ۱۹۹۸؛ آهارونی همکاران،

۲۰۰۶؛ زو، ۲۰۰۷). این محققان چهار مرحله را برای توصیف چرخه عمر شرکت به شرح ذیل تبیین نموده‌اند:

- تولد یا ظهور؛
- رشد؛
- بلوغ؛
- افول یا سکون.

مرحله اول - مرحله تولد یا ظهور

در مرحله ظهور شرکت‌ها تازه تأسیس بوده و حداقل سن را دارند. معمولاً میزان دارایی‌ها (اندازه شرکت) در سطح نازلی قرار دارد، جریان‌ات نقدی حاصل از فعالیت‌های عملیاتی و سودآوری در سطح پایین است و شرکت‌ها برای تأمین مالی و تحقق فرصت‌های رشد به نقدینگی بالایی نیاز دارند. نسبت سود تقسیمی در این شرکت‌ها معمولاً معادل صفر یا حداکثر ۱۰٪ بوده و بازده سرمایه‌گذاری یا بازده سرمایه‌گذاری تعدیل شده^۱ در قیاس با نرخ موزون هزینه سرمایه بعضاً ناچیز است.

مرحله دوم - مرحله رشد

در مرحله رشد سن و اندازه شرکت بیش از سن و اندازه شرکت‌های در مرحله ظهور بوده و میزان رشد فروش و درآمدها نیز نسبت به مرحله ظهور بیشتر می‌باشد. منابع مالی نیز بیشتر در دارایی‌های مولد سرمایه‌گذاری شده، مخارج سرمایه‌ای بالا بوده و شرکت از انعطاف‌پذیری بیشتری در شاخص‌های نقدینگی برخوردار می‌باشد. رشد فروش بدون توجه به سودآوری بسیار بالا بوده و نسبت سود تقسیمی نیز در این طیف از شرکت‌ها معمولاً بین ۱۰٪ و ۵۰٪ در نوسان است. بازده سرمایه‌گذاری یا بازده سرمایه‌گذاری تعدیل شده نیز در اغلب موارد بر نرخ موزون هزینه سرمایه فزونی دارد.

مرحله سوم - مرحله بلوغ و اشباع

در مرحله بلوغ سن شرکت‌ها بیشتر از سن شرکت‌های در مرحله رشد است. شرکت‌ها فروش با ثبات و متعادلی را تجربه نموده و دارای رشد فروش متعادلی هستند و نیاز به وجوه نقد در اکثر موارد از طریق منابع داخلی تأمین می‌شود. اندازه دارایی‌های این شرکت‌ها به تناسب بیش از اندازه شرکت‌های در مرحله رشد بوده و لذا، مخارج سرمایه‌ای کاهش می‌یابد. نسبت سود تقسیمی نیز در این شرکت‌ها معمولاً بین ۵۰٪ و ۱۰۰٪ در نوسان است. به دلیل وفور نقدینگی و کاهش اتکاء به سیاست تأمین منابع مالی از خارج معمولاً بازده سرمایه‌گذاری یا بازده سرمایه‌گذاری تعدیل شده معادل بیش از نرخ موزون هزینه است.

مرحله چهارم - مرحله افول

در مرحله افول شرکت‌ها مسن‌تر از شرکت‌های سایر مراحل می‌باشند. چنانچه فرصت‌های رشد وجود داشته باشد به احتمال قریب به یقین بسیار ناچیز است. شاخص‌های سودآوری،

1. Modified internal rate of return

نقدینگی و ایفای تعهدات روند نزولی داشته که باعث کاهش رشد فروش شده و شرکت در شرایط رقابتی بسیار شدیدی محاط می‌گردد، ضمن اینکه هزینه تأمین مالی از منابع خارجی نیز بالا است بگونه‌ای که در اغلب موارد بازده سرمایه‌گذاری یا بازده سرمایه‌گذاری تعدیل شده کمتر از نرخ موزون هزینه سرمایه است (کرمی و عمرانی، ۱۳۸۹؛ جافر، ۲۰۱۰).

۳- پیشینه تحقیق

ملکی و همکاران (۱۳۹۸) در بررسی تأثیر چرخه عمر شرکت‌ها بر سطح محافظه‌کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. ابتدا شرکت‌های عضو نمونه آماری به مراحل رشد، بلوغ و افول تفکیک شدند. سپس مشخص گردید که میزان محافظه‌کاری محاسبه شده با استفاده از مدل خان و واتس (۲۰۰۹)، در مراحل مختلف چرخه عمر شرکت‌ها متفاوت است؛ به طوریکه مرحله رشد شرکت در طی چرخه عمر، تأثیر منفی معناداری بر محافظه‌کاری شرکت‌ها دارد و بین مرحله بلوغ و افول با محافظه‌کاری شرکت‌ها، رابطه مثبت معناداری مشاهده گردید.

عبدی و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیقی رابطه محافظه‌کاری با استراتژی‌های حساب‌رسان به‌منظور مواجهه با ریسک صاحبکار، را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های پژوهش نشان داد که حساب‌رسان برای صاحبکاران دارای محافظه‌کاری حسابداری بالاتر، به صورت معناداری حق‌الزحمه حسابداری کمتر، ارائه کمتر اظهارنظر ابهام در تداوم فعالیت و همچنین دارای تناوب تغییر کمتری می‌باشند و این موضوع در راستای این دیدگاه می‌باشد که محافظه‌کاری حسابداری صاحبکار، ریسک پروژه حسابداری را کاهش می‌دهد.

مشایخی وحاجی عظیمی (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان، اثربخشی توانایی‌های مدیریتی بر عملکرد شرکت در مراحل چرخه عمر بیان کردند، افزایش توانایی مدیران بر بهبود عملکرد شرکت‌ها مورد توجه مطالعات صورت گرفته در ادبیات مالی و حسابداری بوده است. در این میان، افزایش عمر شرکت و ورود به مراحل مختلف چرخه عمر، محیطی را برای مدیران فراهم می‌سازد که اثربخشی توانایی‌های خاص آنان بر بهبود فعالیت‌های عملیاتی شرکت را تحت تأثیر قرار میدهد. نتایج آزمون فرضیه اول نشان‌دهنده تأثیر مثبت افزایش توانایی مدیریتی در بهبود عملکرد شرکت در قالب بازده سرمایه‌گذاری است. علاوه بر این، نتایج آزمون فرضیه دوم نشان می‌دهد که وجود رابطه مثبت و معنادار میان توانایی مدیران و عملکرد شرکت تنها در مراحل رشد و بلوغ مشاهده می‌شود و در مورد شرکت‌های فعال مرحله افول این رابطه مشاهده نمی‌گردد.

دهکردی (۱۳۹۷) به بررسی نقش اهرم مالی بر تأثیر محافظه‌کاری در حسابداری بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در قلمرو زمانی ۱۳۸۶ الی ۱۳۹۲ پرداخت و نتایج نشان داد که محافظه‌کاری در حسابداری بر اهرم مالی شرکت تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد و هم‌چنین اهرم مالی شرکت بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری تأثیر منفی و معنی‌داری دارد. نتایج نشان داد که اهرم مالی در تأثیر محافظه‌کاری در حسابداری بر فرصت‌های

سرمایه‌گذاری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نقش واسطه‌ای نسبی دارد. به عبارت دیگر حدود ۲۴ درصد تأثیر محافظه‌کاری در حسابداری بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری از طریق اهرم مالی (تأثیر غیرمستقیم یا واسطه‌ایی) و حدود ۷۶ درصد تأثیر محافظه‌کاری در حسابداری بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری مستقیم است.

مهدوی غلامحسین و لیلیا کنعانی (۱۳۹۶) به منظور بررسی تأثیر چرخه عمر بر گزارشگری مالی محافظه کارانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، با استفاده از مدل اندازه‌گیری چرخه عمر الگوی آنتونی و رامش (۱۹۹۲) و مدل محافظه‌کاری خان و واتس (۲۰۰۹) تحقیق نمودند. نتایج بیانگر این بود که مراحل مختلف چرخه عمر شرکت شامل رشد، بلوغ و افول بر محافظه‌کاری تأثیر دارد و در نتیجه در مراحل مختلف چرخه عمر، وضعیت محافظه‌کاری شرکت‌ها تغییر میکنند. به این ترتیب که میزان محافظه‌کاری در مرحله افول از مرحله بلوغ و رشد چرخه عمر بیشتر است. همچنین در مرحله بلوغ محافظه‌کاری از مرحله رشد بیشتر است. بنابراین به کلیه فعالان بازار سرمایه، تصمیم‌گیرندگان، تحلیل‌گران مالی و سرمایه‌گذاران بالقوه و بالفعل در بورس اوراق بهادار توصیه می‌شود در تحلیل طرح‌های سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی و اوراق بهادار برای ارزیابی شرکتها، میزان مخاطرات، زمان بندی و سرمایه‌گذاری‌های خود به عامل حیاتی چرخه عمر شرکت توجه وافر و درخور اهمیت داشته باشند؛ زیرا در نظر گرفتن این عامل مهم منجر به انتخاب سبد سرمایه‌گذاری بهینه با کم‌ترین مخاطره و بیش‌ترین بازدهی می‌شود. بنابراین اطلاع از وجود محافظه‌کاری اطمینان‌خاطری برای این افراد است و به استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری و مالی توصیه میشود که در هنگام اتخاذ تصمیم‌های مالی خود، به روابط موجود بین متغیرهای چرخه عمر و محافظه‌کاری شرکت توجه کنند.

زینب ستوده و همکاران (۱۳۹۶) در بررسی رابطه بین مراحل مختلف چرخه‌عمر شرکت‌ها با محافظه‌کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. برای این منظور داده‌های مربوط به مرحله رشد، بلوغ و افول شرکت‌ها به‌عنوان معیارهای چرخه‌عمر شرکت‌ها و نیز محافظه‌کاری حسابداری طی یک دوره شش ساله بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۴ جمع‌آوری شد. نتایج در سطح اطمینان ۹۵ درصد مبین رابطه مثبت و معناداری بین مرحله رشد عمر شرکت با محافظه‌کاری حسابداری می‌باشد این رابطه را این‌گونه می‌توان تفسیر کرد که مؤسسه‌ها و شرکت‌ها با توجه به هر مرحله از چرخه حیات اقتصادی خود سیاست و خطی مشی مشخص را دنبال می‌کنند. این سیاست که به‌گونه‌ای در اطلاعات حسابداری و گزارشگری مالی آن‌ها منعکس می‌شود و آن‌ها را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد از آن جا که در شرکت‌ها در مرحله‌ی رشد، میزان سرمایه‌گذاری در دارایی‌ها و پروژه‌های سرمایه‌ای روند صعودی دارد، استفاده از رویه‌های محافظه کارانه باعث افزایش ذخایر پنهان و در نتیجه ارائه کمتر سود در سال‌های اولیه عمر دارائی و ارائه بیشتر سود و نیز ایجاد سود غیرعادی در سال‌های آتی می‌شود. اثنی عشری و مهدی ناطقی نورعینی (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان، الگوی مدیریت سود در

چرخه عمر شرکت بیان کردند، مدیریت سود و الگوی‌های آن از موضوعاتی است که همواره از سوی نهادهای ناظر و محققان مورد توجه قرار گرفته است. نتایج نشان داد شرکت‌ها در مراحل ظهور و افول بیشتر الگوی مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی را بکار می‌گیرند؛ در حالیکه در مراحل رشد و بلوغ، فعالیت‌های واقعی نقشی غالب در مدیریت سود بر عهده دارند؛ به علاوه، هر چه دورنمای رشد شرکت‌های واقع در مراحل رشد و بلوغ افزایش یابد، سهم اقلام تعهدی در مدیریت سود افزایش می‌یابد.

خسروآبادی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی، تاثیر محافظه کاری بر تغییرات قیمت و نوسانات وجوه نقد در بورس اوراق بهادار تهران را مورد مطالعه قرار دادند. یافته‌های این پژوهش نشان دهنده این موضوع است که بین وجود و یا عدم وجود ریسک تغییر قیمت سهام در طول دوره تحقیق با سطح محافظه کاری حسابداری، یک رابطه معکوس و معنی‌دار وجود دارد. به عبارت دیگر، یافته‌ها حاکی از آثار مثبت محافظه کاری حسابداری بر کاهش ریسک تغییر قیمت سهام و ریسک جریان وجه نقد می‌باشد. همچنین نتایج دیگر از این پژوهش حاکی از آن است که بین اندازه شرکت و ریسک تغییر قیمت سهام و ریسک جریان وجه نقد رابطه‌ی معناداری وجود دارد. حسین اعتمادی و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیق، ارزیابی نقش چرخه عمر شرکت در بهینه‌سازی مدل ارزشگذاری آورده‌اند، طبق تئوری چرخه عمر، اهمیت شاخص‌های ریسک و عملکرد طی چرخه عمر شرکت متفاوت است. از طرفی مدل‌های پیش‌بینی و ارزشیابی اولسون ۱۹۹۵ بر ارزش دفتری شرکت، سود حسابداری و فرض "تصادفی، متعادل و با ثبات بودن سودهای غیرعادی" متکی است. در این پژوهش با هدف بررسی توان بهبود مدل ارزشیابی اولسون با در نظر گرفتن متغیر چرخه عمر شرکت، نمونه‌ای متشکل از ۱۵۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و با استفاده از روش‌شناسی پارک و چن به مراحل سه گانه چرخه عمر تقسیم و سپس با در نظر گرفتن جایگاه شرکت در چرخه عمر، مدل‌های پیش‌بینی عایدات غیرعادی و ارزشیابی اولسون ۱۹۹۵ تعدیل و مدل تعدیل شده با مدل اولیه در دو دوره تخمین کوتاه مدت ۵ ساله و بلند مدت ۱۰ ساله مقایسه گردید. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که طی هر دو دوره تخمین مدل تعدیل شده نسبت به مدل اولیه عملکرد بهتری در پیش‌بینی عایدات غیرعادی و ارزشیابی شرکت‌ها دارد، هرچند در دوره تخمین ۵۱ ساله، ارزش‌های برآوردی هر دو مدل اولیه و تعدیل شده به نحو معناداری کمتر از ارزش‌های واقعی شده است.

لیلا ناطقیان و جمال بحری ثابت (۱۳۹۵) در تحقیقی با عنوان بررسی رفتار محافظه کاری شرکت‌ها در طول مراحل چرخه عمر - مطالعه موردی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به بررسی اثر محافظه کاری بر چرخه عمر شرکت‌ها و نحوه و میزان ارتباط آن‌ها پرداخت. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش لاحق و زوار رضایی (۱۳۹۴) و علیزاده و کرم صالحی (۱۳۹۴) همسو می‌باشد. پیشنهاد میشود فعالان بازار در تصمیمات سرمایه گذاری خود با عنایت به سطح محافظه کاری و سنجش اینکه آیا شرکت‌ها محافظه کارانه عمل کرده بودند نسبت به پیش بینی دوره افول آتی شرکت توجه لازم را در تصمیمات خود

اتخاذ نمایند. هم‌مین پیشنهاد میشود با عنایت به محافظه کاری کمتر در دوره رشد، چرخه دوران رشد شرکت را پیش بینی و آن را در مدل تصمیم خود وارد نمایند. علیزاده اردلان و صالحی الله کرم (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان بررسی تأثیر چرخه عمر شرکت بر محافظه کاری مشروط در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به بررسی تأثیر چرخه عمر به عنوان متغیر مستقل و محافظه کاری مشروط به عنوان متغیر وابسته در قالب یک فرضیه، متغیرهای اندازه شرکت، اهرم مالی، نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به عنوان متغیر کنترلی در نظر گرفته شده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که چرخه عمر شرکت‌ها بر محافظه کاری مشروط تأثیر گذار است.

مرادی و اسکندر (۱۳۹۳) به بررسی کیفیت سود طی چرخه عمر شرکت‌ها پرداختند، پژوهش ایشان در پی مطالعه اثر چرخه عمر شرکت‌ها بر کیفیت سود است. در زمینه اثر چرخه عمر شرکت بر کیفیت اطلاعات گزارش شده، دو دیدگاه رقیب، یعنی تئوری علامت دهی و تئوری رقابتی، وجود دارد یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که بر اساس معیارهای پایداری سود و پیش‌بینی کنندگی سود، کیفیت سود طی چرخه عمر شرکت‌ها، متفاوت است. بر این اساس، پیش‌بینی کنندگی و پایداری سود شرکت‌هایی که در مرحله افول قرار دارند، از سایر شرکت‌ها کمتر است. این در حالی است که بین شرکت‌های بالغ و رشدی تفاوت معناداری وجود ندارد. لازم به ذکر است که محافظه کاری و مربوط بودن ارزش، طی چرخه عمر شرکت‌ها تفاوت معناداری ندارند.

بنی‌مهد و مراد زاده و شجاعی (۱۳۹۳) به بررسی محافظه کاری حسابداری و تضاد منافع میان سهامداران و اعتباردهندگان در تقسیم سود پرداختند. این پژوهش اثر محافظه کاری حسابداری بر رابطه بین سود پرداختی به سهامداران و هزینه پرداختی به اعتباردهندگان را مورد بررسی قرار داده است. روش پژوهش از نوع همبستگی و با استفاده از رگرسیون چند متغیره انجام شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که محافظه کاری حسابداری نمی‌تواند به عنوان یک مکانیزم قراردادی، موجب کاهش تضاد منافع میان سهامداران و اعتباردهندگان در تقسیم سود شود. شواهد پژوهش نشان می‌دهد که میان سود پرداختی به سهامداران و بازده پرداختی به اعتباردهندگان یک رابطه معنادار و منفی وجود دارد. همچنین میزان سود تقسیم سود شده در سال قبل، اندازه شرکت، جریان نقد عملیاتی رابطه‌ای معنی‌دار با میزان سود تقسیم شده دارند.

کرمی و عمرانی (۱۳۸۹) در پژوهشی، با استفاده از مدل فلتهم و اوهلسون (۱۹۹۵)، تأثیر محافظه کاری بر واکنش سرمایه‌گذاران به خالص دارایی‌های عملیاتی و سود عملیاتی غیرعادی در مراحل مختلف چرخه عمر شرکت را مورد بررسی قرار دادند. نتایج شان می‌دهد که سرمایه‌گذاران اهمیت (وزن) بیشتری به خالص دارایی‌های عملیاتی و سود عملیاتی غیرعادی شرکت‌های در مرحله رشد نسبت به شرکت‌های مراحل بلوغ و افول می‌دهند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که در مراحل رشد و بلوغ، سرمایه‌گذاران اهمیت (وزن) بیشتری به خالص دارایی‌های عملیاتی و سود عملیاتی غیرعادی شرکت‌های محافظه کار (نسبت به شرکت‌هایی که از رویه‌های حسابداری

متهورانه استفاده می‌کنند) می‌دهند و در مرحله‌ی افول عکس این موضوع صادق است. ژانگ^۱ و همکاران (۲۰۱۹) در تحقیق خود تحت عنوان رابطه بین محافظه کاری حسابداری و میزان حساسیت عملکرد نسبت به پاداش مدیر اجرایی با توجه به تأثیر محافظه کاری حسابداری بر بهره‌وری قراردادهای پاداش مدیر اجرایی، این مطالعه با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه بر اساس رویکرد اینگار و زامپلی (۲۰۱۰)، کلارکسون و همکاران (۲۰۱۱) و هوانگ و کیزگن (۲۰۱۳) با داده‌های تمامی شرکت‌های غیر مالی ثبت شده در چین در طول ۱۰ سال به بررسی رابطه بین محافظه کاری حسابداری و حساسیت عملکرد به پاداش مدیر اجرایی پرداخت نتایج این مطالعه رابطه مثبت بین پاداش مدیر اجرایی و اندازه‌گیری عملکرد مبتنی بر حسابداری را نشان می‌دهد. مهمتر از همه، نتایج نشان داد که محافظه کاری با میزان حساسیت عملکرد به پاداش مدیر اجرایی، پس از کنترل تعدادی از عوامل خاص شرکت و متغیرهای کنترل، رابطه مثبتی دارد. این مطالعه نشان می‌دهد که میزان حساسیت پاداش مدیر اجرایی به عملکرد شرکت در شرکت‌هایی با محافظه کاری حسابداری بالاتر، بیشتر است.

جیم و همکاران، ۲۰۱۸ در تحقیق خود با عنوان، محافظه کاری حسابداری: چشم‌انداز چرخه عمر، به بررسی این موضوع پرداختند که آیا مرحله چرخه عمر تأثیری بر محافظه کاری مقطعی دارد یا خیر. از دو معیار محافظه کاری گزارشگری مورد استفاده گیولی و هاین استفاده کردند: سطح تعهدات غیر عملیاتی و نسبت ارزش بازار به حساب دفتری (محافظه کاری غیر شرطی)؛ و معیار محافظه کاری توسط باسو (۱۹۹۷) پیشنهاد شد (محافظه کاری شرطی). شرکت‌ها سالانه با استفاده از روش‌های ارائه شده توسط دیکسون (۲۰۱۱) در مراحل چرخه عمر طبقه‌بندی شود. نتایج نشان داد که محافظه کاری گزارشگری غیر مشروط، در طی مراحل چرخه زندگی کاهش می‌یابد اما شواهدی وجود ندارد که محافظه کاری گزارشگری مشروط با مراحل چرخه عمر مرتبط باشد. یافته‌های ما تحقیقات گیولی و هاین (۲۰۰۰) را تکمیل می‌کند و برای تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی و تحقیقات آینده در مورد محافظه کاری حسابداری پیامدهایی دارد.

استفانیان (۲۰۱۰) به بررسی نوع پرداخت سود سهام و چرخه عمر شرکت پرداخت. در این پژوهش سه دسته متفاوت از شرکت‌های توزیع کننده وجه نقد، شامل باز خرید سهام، سود نقدی و ترکیبی از سود نقدی و باز خرید سهام در نظر گرفته شده است. باز خرید سهام، در مرحله رشد سریع بسیار محتمل است و علامت کیفیت شرکت برای سرمایه گذاران است. پرداخت سود نقدی به سهامداران، در شرکت‌های بالغ افزایش می‌یابد و تمایل مدیران برای گسترش یا حفظ اندازه شرکت نسبت به رفاه سهامداران افزایش می‌یابد. سرانجام استفاده ترکیبی از سود نقدی و باز خرید سهام، در شرکت‌هایی که بالغتر هستند صورت می‌گیرد. این مطالعه نشان می‌دهد که چرخه عمر شرکت از مهمترین دلایل برای انتخاب روش‌های پرداخت سود سهام است

الهادی و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی تحت عنوان " توانایی مدیریتی، مراحل چرخه عمر" به

بررسی تأثیر توانایی مدیریتی در مراحل رشد، بلوغ، افول از مراحل چرخه عمر شرکت پرداختند. آن‌ها با استفاده از یک نمونه بزرگی از شرکتهای آمریکایی به این نتیجه دست یافتند که توانایی مدیریتی با مراحل رشد و بلوغ ارتباط مثبت و معناداری داشته و این ارتباط در مرحله افول منفی بوده است. آن‌ها هم چنین به این نتیجه دست یافتند که بین توانایی مدیریتی و مراحل چرخه عمر شرکت یک الگوی U شکل وجود دارد.

تود (۲۰۱۴) در تحقیقی با عنوان رابطه بین محافظه کاری حسابداری و ریسک پذیری مدیریتی در آمریکا این موضوع را با توجه به قلمرو زمانی ژانویه ۱۹۹۶ تا دسامبر ۲۰۱۲ بررسی کرد و دریافت که هرچه محافظه کاری بیشتر باشد مدیران ریسک پایین تری را کسب می کنند. این بدین معنی است که شرکت‌های محافظه کار از سرمایه گذاری ریسک پذیر بدلیل ایجاد زیان‌های بزرگ دوری می کنند. کاهش انتقال ریسک با استفاده از محافظه کاری می تواند توضیحی برای تقاضای بدهکاران برای حسابداری محافظه کار باشد.

بایدل و همکاران^۱ (۲۰۱۳) به بررسی نقش مدیریت ریسک محافظه کاری حسابداری در جریان‌های نقدی عملیاتی پرداختند. هدف از این پژوهش نقش ریسک مدیریتی محافظه کاری شرطی و غیرشرطی در جریان‌های نقدی عملیاتی است. طبق تحلیل‌های انجام شده نتایج پژوهش حاکی از آن است که محافظه کاری شرطی و غیرشرطی با ریسک کاهش جریان‌های نقدی رابطه منفی و معناداری دارند. محافظه کاری شرطی و غیرشرطی بطور مثبت با نگهداشت وجه نقد در ارتباط است که این خود موجب کاهش ریسک کاهش جریان‌های نقدی عملیاتی می شود در نتیجه محافظه کاری نقش ریسک مدیریتی در ریسک کاهش جریان‌های نقدی ایفا می کند.

گاریسیا لارا و همکاران (۲۰۱۰) به بررسی رابطه بین ریسک سیستماتیک و محافظه کاری حسابداری پرداخت. در شرکتهایی که از ریسک سیستماتیک بالاتری برخوردارند، مدیران انگیزه بیشتری در به تأخیر انداختن اخبار بد به امید اخبار خوب در آینده دارند و با محدودیت کمتری از جانب سرمایه گذاران بیرونی و حساب‌سازان با توجه به گزارشات محافظه کارانه روبرو می شوند. طبق نتایج آزمون فرضیات، رابطه منفی و معناداری بین ریسک سیستماتیک و محافظه کاری وجود دارد. همچنین ریسک غیرسیستماتیک هیچگونه رابطه معناداری با محافظه کاری ندارد. طبق تحلیل‌های انجام شده ریسک سیستماتیک نقش بسیار مهمی در رفتار گزارشگری مدیران ایفا می کند.

آسنا و نرمن (۲۰۱۴) به بررسی تأثیر چرخه عمر شرکت بر محافظه کاری شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مالزی پرداختند. به طور نظری و تجربی تشخیص به موقع سود برای استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری منافی بدنبال دارد و موجب محدود ساختن رفتار فرصت طلبانه مدیران و جلوگیری از خطرهای اخلاقی می شود. قلمرو زمانی پژوهش حاضر دوره زمانی ۱۹۹۵-۲۰۱۳ می باشد. اعمال محافظه کاری بیش تر مدیران در مراحل مختلف چرخه عمر یعنی رشد، بلوغ و افول باعث کاهش شفافیت و نامتقارنی اطلاعات صورت‌های مالی و گزارش‌های مالی

1. Biddle et al

ارائه شده شرکت‌ها می‌شود. محافظه کاری در مرحله افول چرخه عمر از مراحل بلوغ و رشد چرخه عمر بیشتر است و در مرحله بلوغ محافظه کاری از مرحله رشد بیشتر است. طبق تحلیل‌ها انجام شده و با استفاده از مدل خان و واتنز (۲۰۰۹) نتایج پژوهش حاکی از آن است که چرخه عمر شرکت تاثیر معناداری بر محافظه کاری دارد.

پارک و چن^۱ (۲۰۰۶) به بررسی نقش محافظه کاری حسابداری و چرخه عمر شرکت بر ارزشگذاری شرکت‌ها پرداختند. هدف از این پژوهش بررسی چگونگی تاثیرگذاری محافظه کاری حسابداری بر ارزش محتوای اطلاعات حسابداری می‌باشد. با توجه به مدل ارزشگذاری فلتام و اولسون (۱۹۹۵)، شرکت‌ها با توجه به مرتبه چرخه عمر خود از ویژگی‌های مالی متفاوتی برخوردارند که این می‌تواند بر ارزش و مربوط بودن اطلاعات حسابداری تأثیرگذار باشد. طبق تحلیل‌ها انجام شده در این پژوهش نتایج حاکی از آن است که محافظه کاری حسابداری و چرخه عمر شرکت تأثیر مشترکی بر ارزش و مربوط بودن اطلاعات حسابداری می‌گذارند.

۴- فرضیه پژوهش

فرضیه تحقیق به شرح زیر ارائه می‌گردد:

لحاظ کردن چرخه عمر شرکت، باعث افزایش دقت اندازه‌گیری محافظه کاری شرطی در مدل اندازه‌گیری محافظه کاری بال و شیواکومار (۲۰۰۵) می‌شود.

۵- روش پژوهش

این پژوهش از نظر نوع هدف جزء پژوهش‌های کاربردی است. روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی همبستگی می‌باشد. انجام پژوهش در چارچوب استدالات قیاسی - استقرایی صورت گرفته است. بدین ترتیب که مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه مطالعات کتابخانه‌ای، مقالات و سایت‌ها در قالب قیاسی و گردآوری اطلاعات برای تأیید و رد فرضیه‌ها به صورت استقرایی انجام گرفته است. جامعه آماری مورد بررسی، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده و قلمرو زمانی آن دوره ۱۰ ساله ۱۳۸۷ الی ۱۳۹۶ را در بر خواهد گرفت. نمونه‌های تحقیق شامل شرکت‌هایی است که تمامی معیارهای زیر را داشته باشند:

۱. تا پایان اسفندماه سال ۱۳۸۶ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده و اطلاعات آن در طی دوره تحقیق بطور کامل در دسترس باشد.
۲. به منظور افزایش قابلیت مقایسه، پایان سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند باشد.
۳. اطلاعات قیمت سهام آن در دسترس بوده و دارای وقفه‌ی معاملاتی بیشتر از ۳ ماه نباشد.
۴. در صنایع بانکداری، سرمایه‌گذاری، بیمه و واسطه‌گری‌های مالی عضو نباشد، زیرا ماهیت عملیات و گزارشگری این صنایع با سایر صنایع تفاوت دارد.
۵. در طول دوره‌ی تحقیق، تاریخ انتهای سال مالی خود را تغییر نداده باشند.

۶. جزو شرکتهای دارای عرضه اولیه سهام نباشند.

با توجه به مطالعات مقدماتی به این ترتیب شرکتهای عضو جامعه آماری شامل کلیه شرکتهای موجود در بورس اوراق بهادار (خودرو و قطعات خودرویی، پتروشیمی، فرآوردههای نفتی، سیمان، دارویی، لوازم خانگی و قندی و...) با توجه به شرایط و محدودیتهای فوق، نحوه گزینش آنها در جدول شماره ۱ ارائه گردیده است:

جدول شماره ۱: نحوه گزینش شرکتهای عضو نمونه

کل شرکتهای حذفی	شرح نمونه گیری	کل شرکتهای حذفی
۵۲۰	شرکتهای فعال در بورس تا پایان سال ۹۶	
۱۵۶	شرکتهایی که سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفند نبوده است.	
۵۵	شرکتهایی که تغییر سال مالی دادهاند	
۵۰	اطلاعات مالی شرکت در دوره مورد مطالعه در دسترس نبوده است.	
۷۹	جزء شرکتهای هلدینگ، بانک و بیمه و سرمایه گذاری بودهاند.	
۳۴۰	مجموع شرکتهایی که معیار نمونه گیری را احراز نکردند.	
۱۸۰	مجموع شرکتهایی که به عنوان نمونه انتخاب شدند.	

۵-۱- تعریف عملیاتی و نحوه اندازه گیری متغیرهای پژوهش

مدل اصلی و تعدیل شده بال و شیواکومار

بال و شیواکومار (۲۰۰۵) برای سنجش محافظه کاری شرطی مدلی با متغیر مجازی مبتنی بر اطلاعات جریان وجه نقد عملیاتی به شرح زیر ارائه کردند. آنان مدل های پیشین مبتنی بر ارتباط بین اقلام تعهدی و جریان نقد عملیاتی را مبنای کار خود قرار دادند.

$$ACC_t = \beta_0 + \beta_1 CFO_t + \beta_2 DCFO_t + \beta_3 DCFO \times \varepsilon$$

در این مدل، ACC_t اقلام تعهدی کل $DCFO_t$ جریان نقد عملیاتی و CFO_t بیانگر متغیر مجازی مدل است که دارای دو ارزش ۰ و ۱ می باشد. این متغیر زمانی که CFO_t منفی باشد عدد ۱ و در صورتی که مثبت باشد عدد ۰ به خود می گیرد.

مبانی نظری مدل: مدل بال و شیواکومار ریشه در مفهوم حسابداری نقدی دارد و نه حسابداری تعهدی. در حسابداری نقدی زمانی که جریان های نقد عملیاتی در یک شرکت منفی شود، در آن صورت آن شرکت از دیدگاه اقتصادی متحمل زیان می شود؛ بنابراین، جریان نقد عملیاتی منفی نشان دهنده اخبار بد و جریان نقد عملیاتی مثبت بیانگر اخبار خوب است. سود خالص تعهدی را می توان به دو بخش نقدی و تعهدی به شرح زیر نوشت:

اقدام تعهدی + جریان نقد عملیاتی = سود خالص

با توجه به رابطه بالا، می‌توان گفت که در صورت منفی شدن جریان نقد عملیاتی، سود خالص نیز کمتر و به عبارتی، سطح محافظه کاری حسابداری در محاسبه سود افزایش می‌یابد؛ بنابراین، مدل بال و شیواکومار نیز مبتنی بر مفهوم عدم تقارن زمانی شناخت سود و زیان می‌باشد. در صورت منفی شدن جریان نقد عملیاتی، ممکن است مدیریت بخواهد اقدام تعهدی را برای جبران این موضوع کنترل نماید. لذا، در یک اقدام محافظه کارانه، اقدام تعهدی نیز می‌بایست نسبت به جریان‌های نقد منفی واکنش سریع‌تری داشته باشد.

معیار تشخیص محافظه کاری شرطی: در مدل بال و شیواکومار، چنانچه جریان نقد عملیاتی مثبت باشد ($DCFO_{it}=0$)، مدل به صورت $ACC_t = \beta_0 + \beta_1 CFO_t + \varepsilon$ خواهد بود که در آن ضریب β_1 نشان‌دهنده میزان واکنش اقدام تعهدی به اخبار خوب است. در صورتی که جریان نقد عملیاتی منفی باشد ($DCFO_{it}=0$) مدل مزبور به صورت $ACC_t = (\beta_0 + \beta_2) + (\beta_1 + \beta_3)CFO_t + \varepsilon$ خواهد بود و ضریب $(\beta_1 + \beta_3)$ بیانگر میزان اقدام تعهدی به اخبار بد است. از آن جا در زمان اعمال محافظه کاری، اقدام تعهدی واکنش سریع‌تر و بیشتر به زیان (جریان نقد عملیاتی منفی) نشان می‌دهند، لذا ارتباط بین ضرایب به صورت $\beta_1 + \beta_3 > \beta_1$ خواهد بود.

با حذف β_1 از دو طرف نامساوی، نتیجه به صورت رابطه‌ی $\beta_3 > 0$ خواهد بود. بنابراین ضریب β_3 نشان‌دهنده میزان تأثیرپذیری اقدام تعهدی از اخبار بد در برابر اخبار خوب است. در مدل مزبور، هر چه β_3 مثبت و بزرگتر باشد، سودهای گزارش شده محافظه کارانه‌تر خواهد بود.

شرایط محاسبه‌ی β_3 به‌عنوان ضریب متغیر توضیحی، برای شرکت‌های نمونه در ادامه‌ی فصل تشریح می‌شود. در این مدل، اقدام تعهدی و جریان‌های نقدی باید برای همگن شدن بر جمع دارایی‌ها تقسیم شوند. به‌کارگیری مدل بال و شیواکومار به دلیل عدم اتکا به شاخص‌های بازار، در کشورهای در حال توسعه مانند ایران نسبت به مدل بانسو مناسب‌تر به نظر می‌رسد (بنی‌مهد و همکاران ۱۳۹۵).

تعدیل مدل اولیه محافظه کاری شرطی بال و شیواکومار (۲۰۰۵) با لحاظ کردن متغیر چرخه عمر به صورت زیر می‌باشد:

$$ACC_t = \beta_0 + \beta_1 CFO_t + \beta_2 DCFO_t + \beta_3 DCFO \times LIFE\_CYCLE_t \times CFO_t + \beta_4 LIFE\_CYCLE_t + \varepsilon$$

متغیر $LIFE\_CYCLE_t$ چرخه عمر شرکت می‌باشد که براساس توضیحات اشاره شده در قسمت بعدی، محاسبه می‌گردد.

نحوه طبقه‌بندی شرکت‌ها به مراحل چرخه عمر

دیکنسون از جریان وجوه نقد عملیاتی، سرمایه‌گذاری و تأمین مالی برای تفکیک مراحل چرخه عمر استفاده می‌کند. زیرا عقیده دارد که جریان‌ات نقد اختلافات در سوددهی، ریسک و رشد را نشان می‌دهند. لیکن از آنجا که صورت جریان وجوه نقد طبق استانداردهای ایران پنج

طبقه‌ای می‌باشد، به جهت مطابقت داده‌های موجود با مدل دیکنسون، جریان وجوه نقد حاصل از طبقات مالیات پرداختی و بازده سهام و سرمایه‌گذاری‌ها با جریان وجوه نقد حاصل از فعالیت‌های عملیاتی جمع جبری می‌گردد.

طبقه‌بندی دیکنسون (۲۰۱۱) مبتنی بر الگوی جریان‌های نقد سیستماتیک در طول چرخه عمر است. برای مثال، سرمایه‌گذاری در طول مرحله معرفی و رشد با جریان‌های نقد منفی حاصل از فعالیت‌های سرمایه‌گذاری نسبتاً محدود است. شرکت‌ها اتکای بیشتری بر فعالیت‌های تامین مالی دارند و در نتیجه جریان‌های نقد حاصل از فعالیت‌های تامین مالی مثبت است. سطوح سرمایه‌گذاری و نیاز برای فعالیت‌های تامین مالی زمانی که شرکت‌ها به سایر مراحل چرخه عمر حرکت می‌کنند، کاهش می‌یابد. در حالی که عملکرد عملیاتی برتر شرکت در مراحل رشد و بلوغ، نتیجه جریان‌های نقد مثبت حاصل از فعالیت‌های عملیاتی برتر شرکت در مراحل رشد و بلوغ، نتیجه جریان‌های نقد مثبت حاصل از فعالیت‌های عملیاتی است و به احتمال زیاد در مراحل دیگر منفی است. طبقه‌بندی چرخه عمر دیکنسون (۲۰۱۱) بر اساس الگوهای فعالیت‌های عملیاتی، سرمایه‌گذاری و تامین مالی مطابق جدول ۲ و ۳ است.

جدول ۲: تئوری‌های اقتصادی در مورد جریان‌های نقدی از دیدگاه دیکنسون (۲۰۱۱)

مراحل چرخه عمر	فعالیت‌های عملیاتی	فعالیت‌های سرمایه‌گذاری	فعالیت‌های تامین مالی
معرفی	شرکت با دانش کم درباره درآمدهای بالقوه و هزینه‌ها وارد بازار می‌شود.	خوش‌بینی مدیریت، عاملی مؤثر در سرمایه‌گذاری است. شرکت‌ها سرمایه‌گذاری اولیه زیادی انجام می‌دهند	تئوری سلسله مراتب بیان می‌کند که شرکت‌ها دسترسی بیشتری به بدهی‌ها بانکی دارند. رشد شرکت، بدهی‌ها را افزایش می‌دهد.
رشد	حاشیه سود در طول دوره‌ای که سرمایه‌گذاری بیشترین مقدار است، حداکثر می‌شود.	شرکت‌ها، سرمایه‌گذاری اولیه زیادی انجام می‌دهند.	تئوری سلسله مراتب بیان می‌کند که شرکت‌ها دسترسی بیشتری به بدهی‌ها بانکی دارند. رشد شرکت، بدهی‌ها را افزایش می‌دهد
بلوغ	بهره‌وری و کارایی از طریق افزایش دانش عملیاتی حداکثر می‌شود.	سرمایه‌گذاری جدید با ورود به مرحله بلوغ انجام می‌شود.	تمرکز از تغییر فعالیت‌های تامین مالی به خدمات بدهی و توزیع وجوه مازاد از جمله برای شرکت‌های بالغی که بدهی خود را کاهش می‌دهند.
رکود	کاهش نرخ رشد منجر به کاهش قیمت‌ها می‌شود	عدم وجود تئوری	عدم وجود تئوری
افول	کاهش نرخ رشد منجر به کاهش قیمت‌ها می‌شود	فروش دارایی برای خدمات بدهی	تمرکز بر باز پرداخت خدمات بدهی و مذاکره دوباره درباره بدهی.

جدول ۳: تفکیک مراحل چرخه عمر به روش الگوی جریانات نقدی

۸ افول	۷ افول	۶ رکود	۵ رکود	۴ رکود	۳ بلوغ	۲ رشد	۱ معرفی	
-	-	+	+	-	+	+	-	فعالیت‌های عملیاتی
+	+	+	+	-	-	-	-	فعالیت‌های سرمایه‌گذاری
-	+	-	+	-	-	+	+	فعالیت‌های تأمین مالی

روش‌شناسی بر مبنای طبقه‌بندی الگوی جریان نقدی به شرح زیر می‌باشد:

- (۱) رشد: اگر $CFO < 0$, $INVCF > 0$, $FINCF < 0$
- (۲) بلوغ: اگر $CFO < 0$, $INVCF > 0$, $FINCF > 0$
- (۳) افول: اگر $CFO > 0$, $INVCF < 0$, $FINCF \geq 0$ یا ≤ 0

CFO: خالص جریان نقدی حاصل از فعالیت‌های عملیاتی

INVCF: خالص جریان‌های نقدی حاصل از فعالیت‌های سرمایه‌گذاری

FINCF: خالص جریان‌های نقدی حاصل از فعالیت‌های تأمین مالی

لذا به علت غیرفعال بودن معامله (خرید و فروش) سهام یا غیر بورسی بودن شرکت‌های نوظهور، مراحل چرخه عمر به سه شکل، رشد، بلوغ و افول تعریف شده و از مرحله تولد یا ظهور چشم‌پوشی می‌شود. (فرج‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲).

۵-۲-آمار توصیفی

جدول ۴: آمار توصیفی برای متغیرهای تحقیق

متغیرها	تعداد	میانگین	میان	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	حداقل	حداکثر
ACC	۱۸۰۰	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۱۴	۰/۳۵	۱/۴۱	-۰/۵۶	۰/۶۸
CFOt	۱۸۰۰	۰/۱۲	۰/۱۰	۰/۱۵	۱/۰۰	۳/۶۳	-۰/۴۳	۱/۱۵
dCFOt:CFO	۱۸۰۰	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۳	۲/۳۱	۸/۰۰	-۰/۰۹	۰/۱۸

میانگین، اصلی‌ترین و مهم‌ترین شاخص مرکزی به شمار می‌آید که نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است. همان‌طور که در جدول شماره ۴ مشاهده می‌شود، مقدار میانگین متغیر ACC، ۰/۰۲ است. میان‌نقطه‌ای است که یک نمونه را به دو قسمت مساوی تقسیم می‌نماید. به عبارتی دیگر، ۵۰ درصد مشاهدات قبل و ۵۰ درصد مشاهدات بعد از آن قرار دارند. همان‌طور که در جدول ۴ نشان داده شده است، مقدار میان‌متغیر ACC، ۰/۰۲ است. به‌طور کلی، معیارهای پراکندگی، معیارهایی هستند که پراکندگی مشاهدات را حول میانگین بررسی و

مقایسه می‌نمایند. یکی از مهم‌ترین معیارهای پراکندگی، انحراف معیار می‌باشد. با توجه به جدول فوق، این معیار برای متغیر ACC، ۰/۱۴ است. چولگی و کشیدگی متغیر مذکور نیز به ترتیب برابر ۰/۳۵ و ۱/۴۱ است. متغیر دیگر CFOt، دارای میانگین و میانه به ترتیب ۰/۱۲ و ۰/۱ بوده و اندازه انحراف معیار آن برابر است با ۰/۱۵ و مقادیر کمینه و بیشینه به ترتیب ۰/۴۳- (مربوط به شرکت ایران مرینوس است) و ۱/۱۵ (مربوط به شرکت خاک چینی ایران است) و چولگی و کشیدگی آن، به ترتیب برابر ۱/۰ و ۳/۶۳ است. توزیع متغیر CFO*dcFOt چوله به راست است زیرا مقادیر چولگی این متغیر نسبتاً بالاست (توزیع آن چوله به راست است) لازم به ذکر است عدم تقارن (چوله بودن) متغیرهای مستقل خللی در برآوردهای مدل‌ها ایجاد نمی‌کند به عبارتی پیش فرض نرمال بودن تنها برای متغیر وابسته بوده و این فرض برای متغیرهای مستقل ضرورتی ندارد.

برای متغیر چرخه عمر، فراوانی شرکت‌های بالغ و غیر بالغ شرکت‌های مورد بررسی نیز در جدول شماره ۵ ارایه شده است:

جدول ۵: آمار توصیفی برای متغیر چرخه عمر شرکت

چرخه عمر	تعداد سال / شرکت	نسبت
رشد و افول	۱۲۶۸	۷۰٪
بلوغ	۵۳۲	۳۰٪

برازش مدل

در این بخش برای بررسی و برآورد مدل کلی از تحلیل پانلی^۱ استفاده شده است.

$ACC_t = \beta_0 + \beta_1 CFO_t + \beta_2 DCFO_t + \beta_3 DCFO \times LIFE\_CYCLE_t \times CFO_t + \beta_1 LIFE\_CYCLE_t + \varepsilon$	مدل اولیه	مدل بال و شیواکومار
$ACC_t = \beta_0 + \beta_1 CFO_t + \beta_2 DCFO_t + \beta_3 DCFO \times CFO_t + \varepsilon$	مدل تعدیل شده	

فرض صفر و فرض مقابل در این مدل به صورت زیر است:

$$\begin{cases} H_0: \text{مدل معنی داری وجود ندارد} \\ H_1: \text{مدل معنی داری وجود دارد} \end{cases}$$

در جداول زیر مدل با اثرات ثابت برای مدل اصلی بال و شیواکومار و مدل تعدیل شده برآورد گردیده است مقادیر احتمال معنی داری F برای هر دو مدل برابر با ۰/۰۰۰ است. این مقادیر کمتر

از ۰/۰۵ است بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود یعنی در سطح اطمینان ۹۵ درصد هر دو مدل معنی‌دار است.

جدول ۶: برآورد و آزمون پارامترهای مدل اولیه بال-شیواکومار

VIF	نتیجه	مقدار احتمال	مقدار t	مقدار ضرایب	پارامترها
-	معنادار و منفی	۰/۰۰۰	-۱۰/۵۲	-۰/۰۴۵	مقدار ثابت
۱/۵۰	معنادار و مثبت	۰/۰۰۰	۱۸/۳۹	۰/۵۴۵	CFOt
۱/۷۴	معنادار و مثبت	۰/۰۰۰	۳/۹۱	-۰/۰۹۹	DCFOt
۱/۳۵	بی‌معنی	۰/۳۶۳	-۰/۹۱	-۰/۰۹۶	DCFOt * CFO
۰/۰۰۰	مقدار احتمال F		۱۰/۲۷	مقدار F	
۱/۵۳	دوربین واتسون		۰/۵۴	ضریب تعیین	

جدول ۷: برآورد و آزمون پارامترهای مدل تعدیل شده بال-شیواکومار

VIF	نتیجه	مقدار احتمال	مقدار t	مقدار ضرایب	پارامترها
-	معنادار و منفی	۰/۰۰۰	-۱۱/۸۳۷	-۰/۰۶۰	مقدار ثابت
۱/۶۰	معنادار و مثبت	۰/۰۰۰	۱۶/۴۱۹	۰/۵۵۲	CFOt
۱/۵۸	بی‌معنی	۰/۰۰۰۱	۴/۰۲۵	۰/۰۶۲	DCFOt
۱/۳۲	معنادار و مثبت	۰/۰۰۰	۷/۵۹۱	-۰/۶۹۸	dCFOt * LifeCycle - CFO
۱/۱۶	معنادار و مثبت	۰/۰۰۰	۵/۰۳۸	۰/۰۲۶	Life-Cycle
۰/۰۰۰	مقدار احتمال F		۲۹/۳۵	مقدار F	
۱/۷۷	دوربین واتسون		۰/۷۷	ضریب تعیین	

جهت مقایسه قدرت پیش‌بینی مدل‌ها از میزان ضریب تعیین تعدیل شده استفاده گردیده است. میزان شاخص ضریب تعیین برای مدل اولیه برابر با ۵۴ درصد و برای مدل تعدیل شده برابر با ۷۷ درصد است. یعنی در مدل اولیه ۵۴ درصد و در مدل تعدیل شده ۷۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترل بیان می‌گردد. میزان افزایش ضریب تعیین مدل تعدیل شده نسبت به مدل اولیه ۲۳ درصد بوده و نشان می‌دهد ارزش‌های برآورد شده توسط مدل تعدیل شده، تقریب مناسبی از ارزش‌های واقعی است و تا ۲۳ درصد کیفیت اقلام تعهدی یا جریان وجه نقد عملیاتی را نسبت به مدل اصلی و اولیه دقیق‌تر پیش‌بینی و شناسایی می‌کند، لذا چرخه عمر قدرت پیش‌بینی مدل را افزایش داده است.

۵-۳- مقایسه مقادیر ضریب تعیین برای مدل اصلی و تعدیل شده

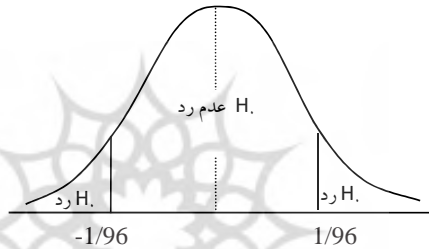
با توجه به اینکه میزان ضرایب تعیین معادل با قدرت پیش‌بینی مدل است لذا میزان ضرایب

تعیین برای حالت اصلی و تعدیل شده در مدل مختلف مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته است برای آزمون برابری میزان ضرایب تعیین دو فرض صفر و فرض مقابل به صورت زیر است:

$$\begin{cases} H_0 : R_i^2 = R_j^2 \\ H_1 : R_i^2 \neq R_j^2 \quad i=1,2 \end{cases}$$

آماره آزمون به شرح زیر تعریف می‌گردد:

توزیع آماره بالا برای نمونه‌های بزرگ توزیع نرمال استاندارد است بنابراین ناحیه رد و عدم رد به صورت زیر خواهد بود.

نحوه داوری به این صورت است که اگر مقدار Z در ناحیه رد قرار گیرد فرض صفر رد می‌شود.

جدول ۸: مقایسه میزان ضرایب تعیین در مدل اصلی و تعدیل شده

نتیجه	Z^* مقدار آماره	تعداد مشاهدات منهای پارامترها	ضریب تعیین	مدل‌ها	
				اصلی	مدل بال- شیواکومار
تفاوت ضریب تعیین بین مدل اصلی و تعدیل شده معنادار است	-۲/۸۶	۱۷۹۷	۰/۵۴	اصلی	مدل بال- شیواکومار
		۱۷۹۶	۰/۷۷	تعدیل شده	

همانطور که مشهود است Z^* محاسبه شده مدل در ناحیه رد فرض صفر قرار گرفته و در نتیجه تفاوت ضرایب تعیین معنی‌دار بوده و قدرت مدل تعدیل شده برای پیش‌بینی محافظه کاری بیشتر از مدل اصلی بوده یا به بیان دیگر وارد نمودن چرخه عمر در مدل باعث افزایش قدرت پیش‌بینی مدلها شده است.

۶- نتیجه‌گیری

تئوری چرخه عمر شرکت موید وجود مراحل مختلف چرخه عمر در شرکت است. هلفات و پیتراف (۲۰۰۳) توضیح می‌دهند که مجموعه منابع و ظرفیت‌های شرکت در طی زمان تغییر می‌یابد و همین تغییرات منجر به شکل گرفتن مراحل مختلف چرخه عمر شرکت می‌شود (فصیح رامندی، ابراهیم و رضازاده، جواد ۱۳۹۵). از طرف دیگر تئوری رقابتی و تئوری علامت دهی به این نکته تاکید دارند که شرکت‌ها طی مراحل مختلف چرخه عمرشان دارای ویژگی‌ها و شرایط متفاوتی هستند که ممکن است بر نحوه گزارشگری مالی آن‌ها اثر گذار باشد. (مرادی و اسکندری، ۱۳۹۳). مؤسسات و شرکتها با توجه به هر مرحله از حیات اقتصادی خود سیاست و خط مشی مشخصی را دنبال میکنند. این سیاست‌ها به گونه‌ای در اطلاعات حسابداری شرکت‌ها منعکس می‌شود (بیکسیا ۲۰۰۷). طبق تئوری مدیریت سود، محافظه کاری شرکت‌ها در مراحل مختلف چرخه عمر متفاوت است (اثنی عشری و نادری نورعینی ۱۳۹۶). محافظه کاری از ویژگی‌های بارز گزارشگری مالی است که از مدتها قبل با تئوری و عمل حسابداری درآمیخته است (عمرانی و کرمی ۱۳۸۹).

بنابر مراتب فوق، هر شرکتی در طول عمر خود از الگوهای رفتاری متفاوتی برای مواجه با رویدادها و رفع مشکلات هر مقطع زمانی (چرخه عمر) استفاده می‌کند، یکی از این الگوهای رفتاری محافظه کاری مدیران و تبع آن استفاده از روش‌های حسابداری محافظه کارانه می‌باشد که اگر به درستی اجرا شود موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی میان مدیران و سایر ذینفعان و کاهش تضاد منافع بین مدیران و سهامداران خواهد شد. بنابراین لحاظ محافظه کاری در حسابداری مورد تاکید استاندارد گزاران می‌باشد (به عنوان مثال روش اقل بهای تمام شده و...) و از طرف دیگر موضوع مهمی که بسیار مورد توجه قرار گرفته بحث کیفیت سود است، اندازه‌گیری کیفیت سود برای ذینفعان حائز اهمیت می‌باشد و طبق نتایج تحقیقات شیپر و وینسنت^۱ (۲۰۰۳) یکی از معیارهای اندازه‌گیری کیفیت سود، از طریق اندازه‌گیری محافظه کاری محقق می‌گردد. با عنایت به مبانی نظری و تئوری‌های فوق الشاره، انتظار بود که چرخه عمر شرکت، باعث افزایش دقت اندازه‌گیری محافظه کاری در مدل اندازه‌گیری محافظه کاری شرطی بال و شیواکومار شود.

مقایسه مدل تعدیل شده نسبت به مدل اولیه نشان داد که مدل تعدیل شده اندازه‌گیری محافظه کاری، دارای سطح معناداری و همچنین ضریب تعیین بالاتری نسبت به مدل اولیه دارد، که این حاکی از برتری مدل تعدیل شده نسبت به مدل اولیه در اندازه‌گیری محافظه کاری است. این نتیجه تایید کننده تاثیر چرخه عمر در بهبود مدل اندازه‌گیری محافظه کاری شرطی بال و شیواکومار است. بنابراین ارتقا قدرت اندازه‌گیری محافظه کاری مدل، میتواند در اندازه‌گیری دقیق تر کیفیت سود موثر باشد. نتایج بدست آمده منطبق با تئوری چرخه عمر شرکت و تئوری مدیریت سود است و همچنین برای بررسی شرکت‌ها از منظر تئوری عدم تقارن اطلاعاتی و

تئوری نمایندگی می‌تواند از نتایج این مطالعه استفاده نمود.

نتایج بدست آمده با تحقیقات ملکی و همکاران (۱۳۹۸)، ناطقیان و بحری ثالث (۱۳۹۵)، مهدوی و کنعانی (۱۳۹۶)، اثنی عشری و ناطقی نورعینی (۱۳۹۶)، کرمی و عمرانی (۱۳۸۹)، کالونکی و سیاولا (۲۰۰۸) و علیزاده و صالحی (۱۳۹۴) منطبق بوده و تاثیر چرخه عمر بر محافظه کاری کاملاً مشهود بود و با تحقیق جیم و همکاران (۲۰۱۷) قابل مقایسه نبود علت تضاد در نتایج به دست آمده را می‌توان سه عامل دانست. نخست این که معیارهای مورد استفاده برای سنجش متغیرهای تحقیق متفاوت است. دوم اینکه مطالعات مذکور در نمونه‌های آماری متفاوتی (از لحاظ کشور مورد بررسی یا شرکت‌ها و دوره زمانی تحت رسیدگی) اجرا شده اند. سوم این که مدل‌های رگرسیونی مورد استفاده دارای تفاوت‌هایی هستند گرچه مدل مطالعه حاضر دارای گستردگی به مراتب بیشتری است و انواع متغیرهای کنترلی با توجه به ابعاد گوناگون را شامل می‌شود.

۷- پیشنهادها

۷-۱- پیشنهادهای مبتنی بر یافته تحقیق

با توجه به فرضیه و هدف تحقیق که دستیابی به مدل تعدیل شده و دارای پشتوانه تئوریک، به منظور اندازه‌گیری با دقت بیشتر محافظه کاری شرطی براساس مدل بال و شیواکومار و در نهایت امر اندازه‌گیری کیفیت سود شرکت می‌باشد لذا بر اساس فرضیه تحقیق پیشنهادات به شرح ذیل می‌باشند:

۱- محافظه کاری سبب شناسایی سریع تر و به هنگام تر رویدادهای کاهنده سود و ناآگاهی از رویدادهای افزایشنده سود خواهد شد، این موضوع منجر به شناسایی بخشی از هزینه‌های دوره آینده در دوره جاری می‌شود که خود از پایداری سود می‌کاهد و هزینه‌های تصمیم‌های نادرست را بر سرمایه گذاران بالفعل و بالقوه تحمیل می‌کند. از این رو کاربران گزارش‌های مالی در زمان تصمیم‌گیری‌های اقتصادی باید به این مسئله توجه کنند. به همه فعالان بازار سرمایه، سرمایه گذاران و تحلیل‌گران پیشنهاد می‌شود هنگام تجزیه و تحلیل برای سرمایه گذاری در شرکت‌ها و به منظور اندازه‌گیری کیفیت سود هر شرکت، از مدل تعدیل شده محافظه کاری شرطی بال و شیواکومار استفاده نمایند چرا که عامل مهم چرخه عمر به مدل اصلی، اضافه شده است و این امر باعث افزایش دقت اندازه‌گیری محافظه کاری خواهد شد.

۲- به تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری و جامعه حسابداران رسمی پیشنهاد می‌شود تا در هنگام تدوین استاندارد حسابداری و حسابرسی صورت‌های مالی به عوامل مهم چرخه عمر و محافظه کاری و ارتباط این دو توجه بیشتری داشته باشند و تا آن جا که محافظه کاری حسابداری موجب تحریف ارقام حسابداری نشود، با دیدگاهی دور اندیشانه و احتیاط‌آمیز استانداردهای حسابداری محافظه کارانه را تدوین و آن‌ها را بکار گیرند.

۳- به مدیران شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود با توجه به قرار گرفتن شرکت در مراحل مختلف

چرخه عمر، با توجه به شرایط ترسیم شده هر چرخه، برای مواجهه با شرایط در مرحله بعد، پیش‌بینی لازم را به عمل آوردند.

۲-۷- پیشنهادهای تحقیقاتی

- ۱- در این تحقیق برای محاسبه چرخه عمر از مدل دیکسون استفاده شده است میتوان در تحقیقات جدید از دیگر مدل‌های چرخه عمر استفاده نمود.
- ۲- تعیین سطح بهینه محافظه کاری حسابداری در صورت‌های مالی به منظور دسترسی به اطلاعات سودمند
- ۳- مطالعه تأثیر چرخه عمر شرکت بر جریان‌های نقد عملیاتی آینده شرکت‌ها
- ۴- مقایسه تطبیقی اثر چرخه عمر شرکت بر سایر مدل‌های محافظه کاری شرطی و محافظه کاری غیر شرطی.

۸- منابع

الف- منابع فارسی:

۱. اسلامی بیدگلی، غلامرضا و نیکومرام، هاشم و بنی مهد، بهمین و میرسپاسی نیلوفر (۱۳۹۰). محافظه کاری حسابداری و بحران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، شماره نهم، بهار ۱۳۹۰.
۲. اعتمادی، حسین و مردانی، پگاه (۱۳۹۳). بررسی رابطه چرخه عمر شرکتها و ساختار سرمایه آن‌ها در دو مدل مختلف چرخه عمر، پایان نامه وزارت عوم و تحقیقات و فناوری، دانشگاه تربیت مدرس، پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی.
۳. اثنی عشری، حمیده و نادری نورعینی، مهدی (۱۳۹۶). الگوی مدیریت سود در چرخه عمر شرکت مجله علمی پژوهشی دانش حسابداری مالی، دوره چهارم، شماره ۱۰، پیاپی، بهار ۱۳۹۶.
۴. اعتمادی، حسین و رحیمی موگویی، فروغ و آقای، محمد علی و انواری رستمی، علی اصغر (۱۳۹۶). ارزیابی نقش چرخه عمر شرکت در بهینه سازی مدل ارزشگذاری اولسون، فصلنامه دانش حسابداری و حسابداری مدیریت، بهار ۱۳۹۵، دوره ۵، شماره ۱۷، ص ۹۹-۱۱۰.
۵. بنی مهد، بهمین و مرادزاده، مهدی و شجاعی باغینی، زهرا (۱۳۹۳). محافظه کاری حسابداری و تضاد منافع میان سهامداران و اعتباردهندگان در تقسیم سود، فصلنامه حسابداری مالی، سال ششم، شماره ۲۱، بهار ۱۳۹۳، صص ۱۷۵-۱۹۴.
۶. بنی مهد، بهمین و عربی، مهدی و حسن پور، شیوا (۱۳۹۵)، پژوهش‌های تجربی و روش‌شناسی در حسابداری، انتشارات ترمه، ۱۳۹۵.
۷. بنی مهد، بهمین و درویش، حدیثه (۱۳۹۵). اعتماد اجتماعی و نگرش حساب‌برسان درباره استقلال، مجله دانش حسابداری و حسابداری مدیریت، شماره ۱۹: ص ۲۶-۱۷.
۸. دستگیر، محسن و غنی زاده، بهرام (۱۳۹۲). تاثیر کیفیت اقلام تعهدی بر سرمایه گذاری‌های بلند مدت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی، سال پنجم، شماره ۰۲، زمستان ۲۰، صفحات ۵۶-۲۰.
۹. دهکردی (۱۳۹۷). بررسی نقش واسطه‌های اهرم مالی در تاثیر محافظه کاری در حسابداری بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه پژوهش‌های تجربی، بهار ۱۳۹۷، دوره ۷ شماره ۲۲، صص ۱-۲۷.
۱۰. رحمانی، علی و صدیقی، عبدالمجید (۱۳۹۲). سنجش محافظه کاری بر اساس مدل بسط یافته باسو

- در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی، سال پنجم، شماره ۱۸، تابستان ۹۲، ص ۲۵
۱۱. ستوده، زینب و داودی‌فر، محمدحسین (۱۳۹۶). مرحله‌ی افول چرخه‌ی عمر شرکت و محافظه کاری حسابداری، کنفرانس ملی تحقیقات علمی جهان در مدیریت، حسابداری، حقوق و علوم اجتماعی، شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زرقان - دانشگاه علمی کاربردی شوشتر.
  ۱۲. شورورزی، محمد رضا و خاندوزی، عابدین برزگر (۱۳۸۸). (نبود تقارن اطلاعاتی و نقش اطلاعاتی محافظه کاری، بررسی دیدگاه‌های متفاوت در باب محافظه کاری». نشریه حسابداری، شماره ۲۱۰، صص ۵۶-۶۳.
  ۱۳. شماخی، حمید رضا و زاهدی، رضا (۱۳۹۳). بررسی اصل محافظه کاری و جایگاه آن در گزارشگری مالی، نشریه دانش و پژوهش حسابداری، پاییز ۹۳ شماره ۳۸.
  ۱۴. علیزاده، اردلان و صالحی، الله کرم (۱۳۹۴). بررسی تأثیر چرخه عمر شرکت بر محافظه کاری مشروط در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، همایش ملی نوآوری و توسعه مالی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل.
  ۱۵. صالحی، مهدی، عباس زاده، محمدرضا و احمدی، احمد، (۱۳۹۸). بررسی اثرات محافظه کاری شرطی و غیرشرطی بر رفتار سرمایه گذاری و بازدهی آتی شرکت‌ها، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی سال یازدهم/شماره ۲۴/ تابستان ۱۳۹۸ صفحه ۱ تا ۴۴.
  ۱۶. عبدی، مصطفی و زلفی، حسن و کاظمی علوم، مهدی (۱۳۹۷). رابطه محافظه کاری با استراتژی‌های حسابرسی به منظور مواجهه با ریسک صاحبکار، فصلنامه دانش حسابداری مالی، دوره ۵، شماره ۱، بهار ۱۳۹۷، صص ۱۰۱-۱۲۵.
  ۱۷. فروغی، داریوش و میرزایی، منوچهر (۱۳۹۱). تأثیر محافظه کاری شرطی حسابداری بر ریسک سقوط آتی، نشریه پیشرفت‌های حسابداری، دوره ۴، شماره ۲، صص ۷۷-۱۱۷.
  ۱۸. فاضلی، نقی و فغانی ماکرانی، خسرو و مردانی، مهدی (۱۳۹۹). ارزیابی نقش چرخه عمر شرکت در بهینه‌سازی مدل‌های پیش‌بینی کیفیت اقلام تعهدی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۹، شماره ۳۳، بهار ۱۳۹۹، صص ۱۷۸-۱۵۷.
  ۱۹. فصیح رامنندی، ابراهیم و رضازاده، جواد (۱۳۹۵). "چرخه عمر شرکت و هزینه سرمایه سهام" نشریه پژوهش‌های کاربردی و گزارشگری مالی سال پنجم، شماره ۹، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، صص ۶۲-۳۹.
  ۲۰. کارگر درونکلا، داریوش و داداشی، ایمان (۱۳۹۵). بررسی تأثیر چرخه عمر شرکت بر محافظه کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین همایش بین‌المللی حسابداری، اقتصاد و بانکداری.
  ۲۱. کرمی، غلامرضا و عمرانی، حامد (۱۳۸۹). تأثیر چرخه عمر شرکت و محافظه کاری بر ارزش شرکت، نشریه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۹۵، صص ۹۷ - ۶۹.
  ۲۲. کرمی، غلامرضا و عمرانی، حامد (۱۳۸۹) ب. «تأثیر چرخه عمر شرکت بر میزان مربوط بودن معیارهای ریسک و عملکرد». نشریه پژوهش‌های حسابداری مالی، شماره سوم، صص ۶۴-۴۹.
  ۲۳. کاظمی، حسین و طریبسی، مصطفی (۱۳۹۰). رابطه تطابق درآمد و هزینه با نوسانپذیری و پایداری سود، فصلنامه مطالعات حسابداری شماره ۲۹ - بهار ۱۳۹۹ صص ۳۷۹-۳۱۱.
  ۲۴. لاحقی، پژمان و زواررضایی، اکبر (۱۳۹۴). تأثیر چرخه عمر بر محافظه کاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، سومین کنفرانس بین‌المللی حسابداری و مدیریت.
  ۲۵. مرادی، جواد و ولی‌پور، هاشم و قلمی، مرجان (۱۳۹۰). تأثیر محافظه کاری حسابداری بر کاهش ریسک سقوط قیمت سهام، فصلنامه حسابداری مدیریت، زمستان ۱۳۹۰، دوره ۴، صص ۹۳-۱۰۶.
  ۲۶. مشایخی، بیتا و حاجی عظیمی، فرزاد (۱۳۹۷). اثربخشی توانایی‌های مدیریتی بر عملکرد شرکت در مراحل چرخه عمر، فصلنامه پژوهش‌های تجربی حسابداری، دوره ۷، شماره ۳، بهار ۱۳۹۷، صص ۲۹-۵۴.
  ۲۷. مهدوی، غلامحسین و کنعانی، لیلا (۱۳۹۶). بررسی تأثیر چرخه عمر بر گزارشگری مالی محافظه کارانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مجله بررسی‌های حسابداری، دوره ۴، شماره ۱۵، تابستان ۱۳۹۶.

۲۸. مرادی، محمد و اسکندری، هدی (۱۳۹۳). بررسی کیفیت سود طی چرخه عمر در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نشریه دانش حسابداری، ۵ (۱۹): ۱۳۹-۱۲۱.
۲۹. مرادزاده فرد، مهدی و عدل‌زاده، مرتضی و فرج‌زاده، مریم و عظیمی، صدیقه (۱۳۹۲). فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۱، شماره ۳۹، پاییز ۱۳۹۲، ص ص ۱۲۵-۱۴۵.
۳۰. ملکی، الهام السادات و ابراهیمی، سید کاظم و جلالی، فاطمه (۱۳۹۸). تأثیر چرخه عمر شرکتها بر سطح محافظه کاری، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال یازدهم، شماره ۴۴، زمستان ۱۳۹۸، صص ۵۹-۷۸.
۳۱. ناطقی، لیلا و بحری ثالث، جمال (۱۳۹۵). بررسی رفتار محافظه کاری شرکت‌ها در طول مراحل چرخه عمر- مطالعه موردی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران، فصلنامه اقتصاد و مالیات، دوره سوم شمارگان ۳ و ۲، شمارگان پیاپی: ۴ و ۵.
۳۲. نیک روش، مهدی و اسدی، غلامحسین و نجف‌پور کردی، علیرضا (۱۳۹۲). تأثیر محافظه کاری حسابداری بر تصمیمات سرمایه گذاری مدیران، نشریه پژوهش‌های تجربی حسابداری، سال سوم، شماره ۱۰، زمستان ۱۳۹۲، صص ۸۹-۱۰۷.

ب- منابع خارجی:

- Aharony, J. and Falk H. and Yehuda N. (2006), Corporate Life Cycle and the Value Relevance of Economics Information, School of Economics and Management Bolzano, Italy, Working Paper No.34.
- Adizes, I. (1998), Coporate Life Cycle: How and Why Corporations Grow and Die and What Do about it, Englewood Cliffs, NJ, pp. 5-136
- Artiacha T.C, Clarkson P.M. Disclosure,(2011). conservatism and the cost of equity capital: A review of the foundation literature. Accounting and Finance 2011; 51: 2-49.
- Ahmed, A.S., Duellman, S.,) 2011(. Evidence on the role of accounting conservatism in monitoring managers' investment decisions. Accounting and Finance 51, 609-633.
- Abdullah, Asna atqa. Mohd saleh, Norman. (2014). Impact of firms life cycle on conservatism .the Malaysian evidence Procedia - Social and Behavioral Sciences, 145:1-376.
- Anthony, J. H. and K. Ramesh (1992). "Association between Accounting Performance Measures and Stock Prices: A Test of the Life Cycle Hypothesis." Journal of Accounting and Economics, Vol. 15, pp. 203-27
- Ahmed, A (2002);" The Role of Accounting Conservatism in Mitigating Bondholder Shareholder Conflict Over Dividend Policy and in Reducing Debt Cost"; The Accounting Review; vol.77; PP 867-890
- Ahmed, A. , and Duellman, S. (2010). Evidence on the Role of Accounting Conservatism in Monitoring Managers' Investment Decisions. [Online], <http://www.ssrn.com>
- Al-Hadi, A., and G. Grantley, (2015), "Corporate Life Cycle and Managerial Ability", Workin a er, [online].
- Basu, S. (1997).The conservatism principle and the asymmetric timelines of earnings.. journal of Accounting and Economics, Vol. 24, p 3-37.
- Ball, R and Shivakumar, L. (2005).Earnings Quality In U k Private Firms: Comparative Loss Recongnition Timeliness. Journal Of Accounting And Economics. Vol 39 (1), p 83-128.
- Bixia, X. (2007). Life Cycle Effect on the Value Bexia, X. (2007). Life Cycle Effect on the Value Relevance of Common Risk Factor. Review of Accounting and Finance, 6(2):162-175.
- Biddle, Gary C. and Ma, Mary L. and Song, Frank M, (2013), "The Risk Management Role of Accounting Conservatism for Operating Cash Flows", Available at SSRN <Http://Ssrn.Com/Abstract=1695629>.

14. Bates, T. W., K.M Kahle and R.M. Stulz, 2009. Why do U.S. firms hold so much more cash than they used to? *Journal of Finance* 64 (5) , 1985-2021
15. Charitou, A, N Lambertides and L Trigeorgis, (2011), "Distress Risk, Growth and Earnings Quality", *Abacus*, 47(2), PP. 158-181.
16. Cullinan, C; Wang, F; Wang, P and Zhang, J. (2012) 'Ownership structure and accounting conservatism in China', *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Vol. 21, No. 1, pp.1-16.
17. Dickinson, V., 2011. Cash flow patterns as a proxy for firm life cycle. *Account. Rev.* 86 (6), 1964-1994.
18. Dichev, I.D., and Tang, V.W.(2008). Matching and the changing Properties of Accounting. *Journal of Accounting & Economics* , vol. 35, p 15-42.
19. Dhaliwal, Dan S. and Huang, Shawn X. and Khurana, Inder and Pereira, Raynolde, Product Market Competition and Accounting Conservatism (December 19, 2008). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1266754> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1266754>
20. Fama FE. Efficient Capital Markets. *The Journal of finance* 1991; 46, PP: 1617-1575.
21. Givoly, D., and c.k. Hayn. (2000). The changing time-series properties of earnings, cash flows and accruals: Has financial reporting become more conservative? *Journal of accounting and Economics*, Vol. 29: p 287-320.
22. García Lara, J., García Osama, B., Penalva, F., (2010). Conditional conservatism and the cost of capital. *Review of Accounting Studies*, forthcoming. 16 (2): 247-271
23. Hendriksen, E. S. and M. F. Van Breda (1992). *Accounting Theory*, 5th edition. United States of America: IRWIN. Inc
24. Hasan, Mostafa Manzur; Hossain, Mahmud; Cheung, Adrian; Habib, Ahsan. (2015). Corporate life cycle and cost of equity capital.
25. Helfat, Constance E, & Peteraf, Margaret A. (2003). The dynamic resource-based view: capability lifecycles. *Strategic management journal*, 24(10), 997-1010 .
26. Jaafar, H. (2010). "Accounting Choice, Firm Life-Cycle and the Value-Relevance of Intangible Assets." *Global Review of Accounting and Finance*, Vol. 1, Num. 1, pp. 18-40.
27. Johnston, J. and J. Dinardo (2005), *Econometric Methods*, 4th ed. Mcgrawhill
28. James C. Hansena, Keejae P. Hongb Sang-Hyun Park, (2017). Accounting conservatism: A life cycle perspective, *Advances in Accounting*. Volume 40, March 2018, Pages 76-88
29. Khan, m., and Watts, R., (2009). Estimation and Empirical properties of a firm- year measure of accounting conservatism, *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 48, p 132-150.
30. Kallunki, J. and H. Silvola, (2008). The effect of organizational life cycle stage on the use of activity-based costing. *Management Accounting Research*, 19(1): 62-79.
31. Leuz, C. (2004). Proprietary versus nonproprietary disclosures: evidence from Germany, in Leuz C., D. Pfaff and A. Hopwood. *The Economics and Politics of Accounting*, 15: 10-24.
32. LaFond, R. and R. Watts, (2008), "The Information Role of Conservatism", *The Accounting Review*, No. 83(2), pp. 447-455.
33. Ohlson, J. A , (1995), Earnings book values and dividends in equity valuation, *Contemporary Accounting Research*, 11 (2), 661-687.
34. Park, Y. and K. Chen (2006). "The Effect of Accounting Conservatism And Life-Cycle Stages On Firm Valuation." *Journal of Applied Business Research*, Vol. 22, pp. 75-92.
35. Schiper, K. and L. Vincent, (2003), "Earnings quality", *Accounting Horizons*, Vol. 17, P.97-110.
36. Suiran Yu, Jing Tao, (2018). Product Life Cycle Design for Sustainable Value Creation: Methods of Sustainable Product Development in the Context of High Value Engineering. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212827117308776>
37. Stepanyan., G., G. (2010). "Firm Life Cycle and the Choice of the Form of Payout". www.

- SSRN.com
38. Todd Kravet, (2014) Accounting Conservatism and Managerial Risk-Taking: Corporate Acquisitions, https://www.researchgate.net/publication/228279450_Accounting_Conservatism_and_Managerial_Risk-Taking_Corporate_Acquisitions
  39. Watts R.L.(2003) Conservatism in accounting part I: Explanations and implications. *Accounting Horizons* 2003; 17 (3): 207-221.
  40. Xu, B. (2007). "Life Cycle Effect on the Value Relevance of Common Risk Factor". *Review of Accounting and Finance* , 6 (2): 162-175.
  41. Zhang, X., Gao, S. and Zeng, Y. (2019), "An empirical study of the relationship between accounting conservatism and executive compensation-performance sensitivity", *International Journal of Accounting & Information Management*, Vol. 27 No. 1, pp. 130-150. <https://doi.org/10.1108/IJAIM-01-2018-0002>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی